

УНІАШЕ СВІТ

Ілюстрований літературний і популярно-науковий тижневик.

Ч. I

1 квітня 1924 р.

Ч. I

ЗМІСТ:

1. ДО УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСТВА.	8. НОМО. Християнська етика.
2. ОЛ. САЛКОВСЬКИЙ. Шевченко як ге-
ній мист.	9. Церковна хроніка.
3. КЛИМ ПОЛИЩУК. Озеро квіток. поезія.	10. Сейм і Сенат.
4. ВОЛ. ОСТРОВСЬКИЙ. Твердий атак.
сповідання.	11. Роківниця Тараса Шевченка.
5. Д-р Б. ЛУКАСЕВИЧ. Мати й дитя.	12. Останні кодії.
6. П. М.-К. Шевченко як малюв.	13. Природа, наука, виваходи.
7. В. СТОЛЯРЧУК. Городищентво в на-
шому господарстві.	14. Бібліографія.
	15. Поштова скринька.
	16. Ілюстрації.
	17. Оголошення.

ВАРШАВА.

ЦІНА 1.250.000 МАР.

При цьому числі розсилається всім передплатникам
безплатний додаток-альбом
„УКРАЇНСЬКА ПАРЛЯМЕНТАРНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ“.

РЕДАКЦІЯ ТИЖНЕВИКА „НАШ СВІТ“ ПРОСИТЬ:

УСІХ п.п. **ПЕРЕДПЛАТНИКІВ** і **ЧИТАЧІВ** надсилати: 1) фотографії: зображення населення, пейзажів, старовинні, церков, старих українських будинків, груп, краєвидів і т. інше, 2) репродукції картин українських малярів. Бажані також листівки й інформації. Після використання матеріалів будуть з подякою повернені, як різно як і пошту надати.
ВСІХ п.п. письменників, людей науки, факторів, яких не післані особисті запрошення з причин відсутності в Редакції їх адресів, надсилати власною літературні матеріали та ілюстрації, говорять по порозумінню.

КОМІСОВІ ДОРУЧЕННЯ НА:

1) ПЕРЕКАЗ ГРОШЕЙ ДО РОСИ І НА УКРАЇНУ, 2) ПЕРЕСЛАННЯ ЛИСТІВ, ДОКУМЕНТІВ, КОШТОВНИХ РІЧЕЙ І ПАПЕРІВ, ПАЧОК І Т. ИН. 3) ВИКЛОПОТАННЯ РІЖНИХ ДОКУМЕНТІВ: МЕТРИК, КОПІЙ, АТЕСТАТІВ, ДИПЛОМІВ, ШЛЮБНИХ СВИДОЦТВ І Т. ИН., 4) ДОБУВАННЯ ВСІЯКИХ ІНФОРМАЦІЙ ВІД ІНСТИТУЦІЙ І УРЯДІВ У ПОЛЬЩІ Й ЗА КОРДОНОМ, 5) КУПІВЛЮ, ПРОДАЖ І ЕКСПЕДИЦІЮ РІЖНИХ ТОВАРІВ І МАЙНА ДЛЯ ПРИВАТНИХ ОСІБ, КРАМНИЦЬ, КООПЕРАТИВІВ І Т. Д.

виконує представник на Польщу **Російсько-Англійського Експресу** (централя в Берліні) **Aleksander Wosko-
bojnikow, Warszawa, Długa 31 m. 45.**
Konto czekowe w P. K. O. № 7180.

Уділяються поради й висилаються проспекти по одержанню поштових марок.

УВАГА: Особливо важне для осіб, що мешкають на провінції і не бажають наражатися на великі видатки на подорож для залагодження своїх справ особисто.

В. ОСТРОВСЬКИЙ.

ХОЛМСЬКІ ОПОВІДАННЯ

Продовження циклу „Вівці й Пастирі“.

Видання тов. „Просвіта“ у Львові.

ПРОДАЄТЬСЯ В УСІХ КНИГАРНЯХ.

НАШЕ ЖИТТЯ

КРАЄВИЙ ТИЖНЕВИК ПО СПРАВАХ ПОЛІТИЧНИХ, КУЛЬТУРНИХ І СУСПІЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ

Виходить раз на тиждень

ПЕРЕДПЛАТА: місячно 800.000 мар., чвертьріч. 3.200.000 мар., ціна одного числа 200.000 мар.

ЦІНА ОГолоШЕНЬ — по умові з адміністрацією.

Адреса редакції і адміністрації: ХОЛМ, вул. ЛЮБЛИНСЬКА, ДІМ ЛЮДОВИЙ (ПОЛЬОНІЯ).

ПРАЦЯ ДЛЯ БЕЗРОБІТНИХ

Українське Торговецьке Підприємство

організує працю на місцях для безробітних інтелігентів і добре пласуваних селян. Заяви приймаються лише від осіб енергійних, які люблять працю й рух і з кожного боку не скомпромітовані.

В заяві належить подати такі відомості: 1) вік, 2) освіта, 3) місце народження й теперішні праця, 4) які відомі особи можуть за них поручитися, 5) яку можуть скласти кауцію.

Заяви надіслати в Редакцію „Нашого Світу“ для „Торговецького Підприємства“.

УКРАЇНСЬКІ КУРСИ ЗАОЧНОЇ ОСВІТИ ПРИ „УКРАЇНСЬКОМУ СЛОВІ“.

КУРСИ вчать заочно: учневі посилаються поштою лекції визначних українських професорів з порадиною, як учить лекцію і з задачіною та запитаннями. Ученик мусить вивчити лекції, рішити задачі й написати відповіді на запитання, та одсилати на курси. Професор перевіряє роботу учня, виправляє її та пише вказівки учневі після виконання екзамінаційної роботи.

КУРСИ видають свідоцтво.

КУРСИ допомагають здати іспити при натуральних комісіях, які дають право вступу в європейські вищі школи.

КУРСИ допомагають підшукати практику в підприємствах, де учень може удосконалитись у вибранім фаху.

КУРСИ відкривають навчання з 1-го квітня по повному курсові гімназії та реальних середніх шкіл і по ряду предметів, які можуть допомогти зробитись фаховцем в тій чи иній галузі знання, як напр. кооперація, машинознавство, бухгалтерія і т. д.

Кожний Українець, якого б віку не був, де б не жив, скільки б не заробляв, може учитись на Курсах ЗАОЧНОЇ ОСВІТИ.

Платня за навчання кожного от 3 до 6 долларів.

Вимагайте програми, проспектів, інформації. Ширші відомості про відкриття Курсів.

Адреса: Berlin-Schöneberg, Hauptstr. 11.

Курси ЗАОЧНОЇ ОСВІТИ.

Дирекція Курсів:

Проф. В. КОВАЛЬ, д-р З. НУЗЕЛЯ, проф. Б. ЛЕПКИЙ.

Ч. I.

Варшава, 1 квітня 1924 р.

Ч. I.

До Українського Громадянства!

Чи ви убогі, чи багаті—
Паліть світло в рідній хаті.

З неласки лихої долі—темно в нашій хаті.

Скрізь брак нам того світла, яким так яскраво освітлені хати інших, щасливіших за нас народів.

А було колись—народ український тішився своєю культурою, охоче уділяючи її своїм сусідам; про це свідчать чудові фрески й написи наших малярів на стінах костелів у Кракові, Сандомирі й Люблині, імена наших учених, яких з пошаною закликали до праці на Московщину, наші славні київські, волинські та львівські братські школи й т. інш.

Було колись, та на де-який час минулося.

Але як окремі люде, так і народи не можуть довго жити без світла. Переспавши де-який час у темряві, наш народ раптом прокинувся й встав до праці, яка є можлива лише в освітленій хаті.

Потреба в світлі культури виявилась в українському народі після 1917 року зі стихійною силою. Протягом кількох років викинуто на ринок ціле море книжок. Повстали десятки періодичних органів як на українських землях, так і в багатьох містах чужих країн: у Німеччині, Чехословаччині, Австрії, Швейцарії, Канаді, Америк. Сполуч. Штатах, Бразилії, Аргентині й т. д.

Але, в зв'язку з політичними подіями, всі вони набрали майже виключно політичного характеру.

А тим часом на наших землях почали лунати голоси про необхідність інтенсивної культурної праці, про велику потребу світла знання, без якого є неможлива жадна боротьба й жадна робота.

Ці голоси й викликали до життя „НАШ СВІТ“, який поставив собі завданням по силі та змозі своїй служити культурним потребам українського народу,

починаючи з церковного життя й кінчаючи життям економічним. До цієї мети „НАШ СВІТ“ іде під прапором виключно культурної праці, щоб бути для кожного українця, незалежно від його поглядів та переконань, рідним братом і бажаним гостем. Увійти він хоче не тільки в інтелігентські хати, але й в хати нашого селянства й робітництва, що мають найбільшу потребу знання й культури.

Не час і не місце тут говорити про те, якими саможертвами є створений „НАШ СВІТ“ і яку льодову стіну байдужості й всіляких перепон мусів він побороти раніш, ніж побачив рідні поля й хати.

І ось, нарешті, „НАШ СВІТ“ перед Вами! Можливо, що вийшов він з де-якими хибами. Але він зробив усе, що тільки можливо було зробити в сучасних умовах.

Знаючи, як потрібна нашому читачеві книжка, „НАШ СВІТ“ узяв на себе важке завдання—давати передплатникам безплатні додатки—книжки різного практичного характеру, а крім цього, вжив заходів, щоб набути право на видання додатками творів видатніших українських письменників і поетів.

Успіх цього завдання залежить від Вашого співчуття й підтримки, Шановні й Дорогі Читачі й Громадяне!

Отже звертаємося до Вас, як до тих, що живуть у рідному краю, так і до всіх тих, кого доля закинула в далекі чужі країни:

— В ім'я любови Вашої до укоханої батьківської землі й до рідної культури, допоможіть!

З глибокою вірою в Ваше співчуття й підтримку „НАШ СВІТ“ сміливо виступає на свою важку й відповідальну працю.

ОЛ. САЛІКОВСЬКИЙ.

Шевченко як геній нації.

(З приводу 110-х роковин народження).

КОЖНИЙ народ, кожна нація має, чи, принаймні, повинна б мати свої святощі, свій найвищий скарб, який зосереджує в собі найліпші й найцінніші почуття народу, думки і мрії народньої душі, який хвилює серце святим хвилюванням, перед яким побожно схиляється голова.

У 60-и верстах од Київа над сивим Дніпром-Славутою на високій горі під Каневом стоїть хрест, що його видно далеко-далеко у всі боки, а особливо з лівобережжя. Хто з українців не знає того хреста, не знає високої могили на Чернечій горі, не мріяв і не мріє припасти чолом до святого місця, вклонитися великому страдникові Української землі, що покоїться там вічним покоем? У літню пору ви що-денно побачите на могилі гуртки прочан, що прибули з різних кінців, бо це є дійсно найсвятіше місце на Україні. Там закопано наш найдорожчий скарб, там лежить геніяльний співець і пророк український, без якого ми тепер навіть не можемо уявити собі нашого національного існування. Могутнім світом своєї прозірливості він освітлив нашу історію, розкрив душу нашого народу, вогненним пензлем змалював ідеали нашої майбутності й запалив нас святим вогнем національної свідомості й національної волі, показавши,

Що діялось в світі,

Чия правда, чия кривда

І чії ми діти.

Словянський світ породив трьох великих національних поетів, що натхнено відобразили в своїх творах духову істоту своїх народів. То були Пушкин, Міцкевич і Шевченко. Всі вони були геніяльними письменниками, але тільки Шевченко вийшов за ці рямці й став не тільки письменником, але й прообразом свого народа-страстотерпця, його пророком і вождем, його ідеологом і духовим батьком, до якого слухняно звертаємося ми до цієї пори, як покірливі діти. Знаменитий історик Костомаров, близький приятель Шевченка, писав про свої перші враження від його поезій: „Я побачив, що муза Шевченка роздирала заслону народнього життя. І страшно, і солодко, і боляче, і оп'янююче було глянути туди... Тарасова муза розбила якийсь підземний льох, що протягом кількох віків був замкнений на багато замків, запечатаний багатьма печатками. Вона відкрила за собою шлях і соняшному промінню, і свіжому повітрю; і людській цікавості“.

ТАРАС ШЕВЧЕНКО.

Історичний шлях українського народа був незвичайно тяжкий. Злослива доля не тільки вчинила над ним страшний жарт, передавши його історичне ім'я його ж ворогам, але і його самого розкряла та розкидала по різних країнах; по той і по цей бік Збруча, по той і по цей бік Карпатів, по той і по цей бік океанів. Кубанщина й Канада, Зелений Клин і Галичина, Полтавщина й Буковина... Але й цього мало. Гірка і невблагана доля не тільки розпорошила многомільйоновий народ, вона подекуди тяжко його розгромила й знизила націю на рівень несвідомої етнографічної маси, яка не знала, „що ми, чії сини, яких батьків?“ Малороси, русини, українці, руські й т. д., а часами— й просто люде без особливої назви, на яких сусіди нахабно прикладали свій штамп... Брат не знав брата та й мало цікавився своєю родиною, коли раптом над обрієм нашим піднялося сонце поезії і залило своїм промінням всі ті кути й куточки, всіх тих принижених і ображених дітей одної матері-України.

Шевченко заговорив своїм незрівняним-гарячим, як пекло, гострим, як козацька шабля, ніжним, як дівоче милування— віршем, і всі ті малороси, русини, хахли, руські й люди без назви, часами жорстоко приголомшені і спанталічені, зразу ж побачили, що то їх рідний співець, їх кобзар, їх пророк, що його мова—то їх мова, його любов і ненависть— то їх власні почуття, його мрії й бажання— то їх мрії і надії. І тепер ви вже не дізнаєтеся, чийому серцеві ближче й дорожче великий кобзар—чи серцеві канадійського фермера, чи кубанського козака, чи селянина з Зеленого

Клина, чи полтавця. В кожного з них, коли він тільки грамотний і свідомий, ви побачите на стіні портрет великого національного поета; а на полиці „Кобзаря“— це справжнє евангеліє українського народа, що разом з тим уявляє собою цемент, який міцно в'яже всіх нас. Куди б не закинула українців доля, вони вже не можуть не відчувати отого почуття родинності.

Той факт, що роковини смерті нашого геніяльного поета перетворились у велике свято національне, яке урочисто обходиться в один і той самий день на всій земній кулі, де є хоча б невеликий український гурток, уже один цей факт красномовно свідчить, чим є Шевченко для українського народа. Він лучить усіх нас. Це не тільки національний геній, це— геній нації.

Той факт, що роковини смерті нашого геніяльного поета перетворились у велике свято національне, яке урочисто обходиться в один і той самий день на всій земній кулі, де є хоча б невеликий український гурток, уже один цей факт красномовно свідчить, чим є Шевченко для українського народа. Він лучить усіх нас. Це не тільки національний геній, це— геній нації.

Тарас став для нас справжнім батьком, що без зброї і війська зібрав до купи, в одну велику сім'ю, всіх розкиданих дітей своїх, привів український народ під єдиний прапор. А що може бути дорожче для нас за почуття спільности ґрунту, на якому ми стоїмо, й спільности Ідеалів, до яких ми прямуємо?

Шевченко був і ще надовго зостанеться не тільки яскравим символом, але й могутнім чинником національної єдності.

Наприкінці дозвольте ще раз вернутися думкою до високої гори над Славутою-Дніпром. Коли ви були там, то знаєте, що це є незвичайне місце. Воно захоплює душу й серце, як величний храм, як гармонійна сімфонія. Там мала стояти хата поета, там мав

жити він сам... І він там дійсно живе, живе до цієї пори... В хаті, що стоїть біля могили великого поета, я був останній раз у травні 1918 р. і, розкривши книжку, що звичайно лежить там на столі, я прочитав такий запис одного з професорів московського університету, що за кілька днів перед тим відвідав Чернечу гору: „Думаю, що нїт на земном шарї мїста болїе одухотвореннаго, чїм этот уголок“. Навіть чужинець одчув оту, мовляв, таємничу силу присутности генія, що мільйонами незримих ниток є зв'язаний зі своїм народом.

Я певен, що не розминуся з правдою, коли скажу:

— Там, на Чернечій горі, — серце України, там живе її невмируща душа!

КЛИМ ПОЛІЩУК.

ОЗЕРО КНЯЗЯ.

(Волинська легенда).

Була, цвіла краса,—
Навколо сні стелилися,—
Як падала роса,
Всі сосни їй молилися...

Сміялись небеса,
Визорювались зорями,
А долами—краса,
Улюблена борами...

У борах дроворуб
Єднався чуттям із феями
І марив сонний дуб
Засипать їх лілеями...

Не раз, не два, в ночі,
Як сні травою стлалися,
Окаті пугачі
Красою милувалися...

...Тоді-то в нетрях жив
Таємний князь невідомий,
Який в лісах блудив,
Як сон, мотив несвідомий...

Цей князь красу кохав,—
Краса-ж є завжди вірою,—
І все, що в серці мав,
Єднав у пісні з лирою..

І сталось в наглий час—
Знялась в лісах хуртовина,—
І вмерла тихо, враз
Краса, чуттям наповнена...

В роспуці зойкнув князь,
Блукаючи над Мбзирем:
—Моя з красою звязь
Хай блисне срібним озером!..

Спіткнувся князь і впав,—
Полісся зчудувалося!—
Ще князь з землі не встав,
Як озеро розлялося...

...Волинь—з минулим звязь,—
В ній озеро з озер,—
Живе в нім давній князь
З красою й дотепер...

ВОЛОДИМИР ОСТРОВСЬКИЙ.

ТВЕРДИЙ ЗНАК.

Оповідання з циклу: „Холмські вчителі“.

I.

Діловод канцелярії начальника шкільної дирекції нервово роздирав конверти ранкової „пошти“, квапливо перечитував надіслані урядові папері й, відкидаючи їх на бік, сердито бурмотів:

— Це якась хвороба, пошесть!.. Як піде так далі, то напевне тут придеться дига дати...

Чоло в його глибоко зморщилося, довгі руді брови майже закрили очі, а м'язи обличчя так швидко ходили під жовтою шкірою, що ледве можна було схопити їх рух. Він гриз спущені вниз руді вуса й щораз то сердитіше бурмотів:

— І на що вся ця писанина. Висікти б кожного з них, як слід, і був би спокій...

Вираз його обличчя ясно говорив, що він з великою насолодою сік би оцих ненависних сільських учителів.

Серед паперів, які переглядав діловод, майже половина була від начальника жандармерії, повітових начальників, вїтїв і навіть анонімних авторів,—і все про різні „злочинства“ вчителів та вчительок.

М'язи обличчя діловода ходили прискореним темпом. Він добре уявляв собі, яку величезну кількість паперів і папірців прийдеться йому не раз ще написати з приводу цих обридливих учителів. До 1905 року, себ-то до першого гromу революції, на Холмщині ще можна було працювати. „Пошти“ були зовсім інші: офіційні справоздання, статистичні дані, рапорти про виїзд з місця служби, прозьби про допомогу й т. ин. Коли був час — читав, а не було чи просто не хотілося — клав до „діла“ або кидав у сміття — так діловод називав папері, які не вимагали „виконання“, — й кінець. А спробуй тепер зробити це з папером якого-небудь начальника жандармерії чи повіту! Та ще про крамолу!

— Сікти! сікти! і сікти!.. не дуріли б!

Розпечатавши останнього конверта й глянувши на підпис під каліграфічно написаним рапортом: „Учитель Сидорчук“, діловод уже хотів кинути його в „сміття“, але раптом наблизив його до очей, потім відсунув трохи, знову наблизив і почав читати так уважно, як ніколи не читав навіть листів жандармів. Нарешті кинув листа на стіл, узявся під-боки й, дивлячись на каліграфічно написані рядки, голосно вигукнув:

— От нахаба! Чекай же, висіку я тебе!

М'язи обличчя, вуса, брови тепер заграли в нього цілком инакше: в них відбився передсмак насолоди — болем, страхом і тремтінням переляканого вчителя. Це була його найвища насолода. В моменти таких приємних переживань у нього приходила в рух шкіра не тільки обличчя, але й цілої голови. Й тоді діловод а голова, вкрита коротко остриженим стирчастим волоссям, нагадувала їжака.

— О, висічемо!—повторив він і почав сортувати папері для доклада начальству.

II.

В сусідній кімнаті скрикнули двері. Це значило, що до кабінету ввійшов зі свого помешкання „його превосходительство“. Раптом почувся стукіт олівця по столі.

Це начальник так кликав діловода з докладом.

— Велика пошта?

— Тридцять один папір.

— Докладайте.

— Начальник Н—ського повіту, — почав діловод, — надсилає копію такого рапорту старшого стражника: „На похороні вельми неблагоннадійного студента Цимбалюка, якого поліція підозривала в приналежності до таємної крамольної організації був і учитель Грудка, на обличчі якого легко було помітити велику скорботу, а сам він ні разу не перехрестився, з чого ясно видно, що названий вище вчитель Грудка теж належить до таємної організації й є атеїст, ворог віри, царя й „отечества“.

— Тому, — додав діловод, — начальник повіту просить не давати Грудці відпустки на літо, щоб простежити за ним на місці.

Обличчя начальника дирекції, яке своїми зморщинами нагадувало печене яблуко, ще більше зморщилося, але він опанував своїми нервами й сказав досить спокійно:

— Запишіть, щоб не забули.

Доклавши про всі листи адміністративної влади, діловод узяв папір начальника жандармерії.

— Пише, — доклав він, — що жандарм, зробивши трус у вчителя Гризогната, найшов у нього „Кобзаря“ Шевченка, а від селян довідався, що вчитель співає з дітьми „малоросійські“ пісеньки.

Начальник дирекції нервово зарухався в креслі й грізно наказав:

— Викликати телеграмою... Підберіть для нього нове місце. Докладайте далі.

Діловод, в якого шкіра на голові враз із стирчастим волоссям зарухалась від насолоди, як в їжака, доклавши квапливо про всі інші листи, затримав у руці одного папірця й, з приємною грою м'язів під жовтою шкірою, сказав:

— Це рапорт учителя Сидорчука про закінчення шкільного року.—Начальник дирекції, відчувши з тону діловода, що в рапорті є щось важливіше, ніж повідомлення про кінець шкільного року, промурмотів:

— Ну?

— Учитель Сидорчук, — тягнув далі діловод, — написав свідомо цілий рапорт без... твердого знака..

Начальник дирекції, який мужньо вислухав повідомлення й про неблагоннадійність учителя Грудки, й про „Кобзаря“, й про українські пісні, почувши про таке нехтування твердого знака, не витримав. Твердий знак ударив його, як ціпом. Він аж скочив з крісла й вигукнув з жахом:

— Що?! Без твердого знака! Цього не може бути!

Діловод подав начальникові каліграфічно написаний рапорт.

— Дійсно, ні одного! Хоч би помилився. Ні, це вже не революція — це справжня анархія!

Начальник безсило сів у крісло, замислився й нарешті сказав:

— Пішлить догану, найсуворшу догану, з записанням у формуляр. Ідіть і зараз напишіть.

Коли задоволений діловод вийшов, начальник довго ходив по кабінету й мурмотів:

— Ні одного твердого знака... Хоч би для ока. А ще й вчитель! Без твердого знака!

III.

Два тижні начальник шкільної дирекції не міг заспокоїтись. Зневажений учителем Сидорчуком твердий знак стояв перед ним, як грізний докір допущеної серед учительства „анархії“. Він промовляв до серця начальника з кожного офіційного листа, з кожного газетного рядка, з кожного слова книжки; промовляв і вимагав суворої пімсти.

І ось у той самий час, коли „анархізм“ учителя Сидорчука почав потроху втопати в морі всіляких інших „злочинів“ холмських учителів, у канцелярії дирекції був одержаний другий рапорт Сидорчука.

Коли діловод прочитав його, то м'язи його обличчя й шкіра на голові не тільки не прийшли в рух, але, навпаки, раптом застигли, а жовта шкіра обличчя позеленіла.

На цей раз він на докладі в начальника не зробив до рапорту жадного вступу, а почав, як кажуть, з копита:

— Учитель Сидорчук пише: „В доповнення до рапорту свого від 2 травня ц. р. ч. 47 маю честь при цьому надіслати вашому превосходительству 95 пропущених у зазначеному рапорті твердих знаків“.

Під цими словами було написано три з половиною рядки каліграфічних злощасних знаків.

Обурення начальника перебрало край, сіпнуло до самого мозоку всі його нерви й скувало уста. Він не скочив з крісла, не вигукнув, як це завжди бувало, а тільки мовчки схопив рапорт і одним розмахом написав:

„Звільняється з посади“.

— Які мотиви подати? — спокійно спитався діловод, в якого раптом прийшли в задоволений рух і м'язи обличчя, й шкіра з волоссям.

— Жадних! — гримнув начальник, — по третьому пункту.

Д-Р Є. ЛУКАСЕВИЧ.

МАТИ Й ДИТЯ

В НАРОДО-ГОСПОДАРСЬКОМУ ЗНАЧІННЮ.

НЕМОВЛЯ-ДИТИНКА. Слова ці ніколи не мали ще такого значіння, не були предметом так багатьох розправ і такої особливої уваги, як в сучасному ХХ столітті, що навіть „століттям дитинки“ найменовано. Вживлення, догляд і здорове виховання — це сучасні програми і завдання, що раніше обмірковувались тільки в лікарських колах, а тепер вселились у ширші шари населення, й розважаються вже суспільними й громадськими установами.

Поклик „все для дитинки“ втратив свій пустий згук, перестав бути гарною балачкою, став сьогодні вже дійсністю. Замість виголошування гарячих промов і патріотичних збірок, розпочалась на користь дитинки правдива, напружена праця всього суспільства, що є свідоме ваги цього завдання. Справа вживлення й виховання здорової дитинки набрала ще більшого значіння після великої останньої війни, що знищила так багато найкращих і найбільш життєздатних одиниць, що зруйнувала найкраще народне майно — здоровля. Всі народи, пригноблені лихоліттям війни, змагаються зміцнити виснажене війною населення, вигоїти його недуги, зменшити смертність і збільшити примноження населення, бо від приросту людности залежить народня сила. Смерть кожного новонародженого немовлятка — це зменшення приросту населення, це велика втрата в народньому господарстві.

Багато дітей вмирає від шкарлятини, дифтириту, недуг легенів, але найбільша смертність в немовлячому віці від невідповідного годування. Велике число

смертності немовлят, причиною якої найчастіше бувають занедужання шляхів травлення, показує наявно, що на причину недуг шляхів травлення, на лихе виживлення, звертається вельми мало уваги. Не вважаючи на те, що наукою й досвідами стверджено, що здоровля майбутнього покоління залежить від доброго догляду і розумного виживлення немовлят, що зменшення числа смертності дітей залежить від матері, і що тільки при її допомозі можна успішно боротись з дитячою смертністю, — не всі матері за своїли собі головні підстави здорового виживлення і виховання дітей, і не всі ще матері розуміли високе своє завдання в вихованню здорового покоління.

Коли б жінки були відповідно підготовлені до материнства, коли б немовлята годувались тільки молоком з персів матері й коли б матері краще розуміли вимоги дітей і обов'язки материнства, тоді багато дітей вратувалось би від смерті, збільшились би сили й життєздатність

дальших поколінь.

Мати — це посередниця між загалом і особою, в особі її людство оддає пошанування природі, тій силі, з якої воно повстало. Природою визначена жеттева мета кожної жінки — це є материнство. Змагання забезпечити рід — це найсильніший понуд органічного світа, цим змаганням відбувається безупинний розріст живої матерії, ним осягається безсмертя роду, не вважаючи на недовговічність окремої особини.

Щоб виховати здорове покоління, треба виховати розумних матерів, які повинні бути не тільки

живительками своїх дітей, але й гарними їх виховательками. Ніхто не сіє зерно наосліп, щоб сходило й росло, де хоче й як хоче, бо користі з цього не буде. Так і примноження населення на користь народу вимагає не тільки, щоб жінка родила дітей, але щоб зміла їх вигодувати, виховати здоровими, вивчити й дати їм моральну й практичну мету в життю.

Виховання здорових нащадків вимагає перш за все любови до дитинки, й без любови не можна собі уявити успіху в цій справі. Ніякі людські взаємини не можуть бути міцніші, тривкіші, тісніші, як взаємини між матерями й дітьми. І коли ці взаємини існують, коли мати з любов'ю годує і виховує свою дитинку, коли метою її життя стає добробут дитинки, то життєва здібність дитинки забезпечена.

На жаль, багато ще батьків і матерів мріють про всілякі можливі й неможливі соціальні удосконалення й реформи, домагаються ріжноманітних соціальних користей для громадян, але не мають, однак, звичайного, це, природою даного соціального почуття, любови до власної дитинки. Це прикра правда, доказів її багато знайде той, що побуває в дитячих шпиталях, притулках або захистках.

Невідповідне, шкідливе виживлення дітей нерозумними і несвідомими матерями з одної сторони, безглуздя, нерозважність і байдужість матерів у вихованні дітей з другої сторони—це є причини знівеченого здоров'я немовлятка в перших місяцях його життя, що роблять його кволим назавжди, або ще гірше, бувають причиною його смерті.

Справа виживлення дитинки й догляду її в перших роках життя не так вже є проста й легка; вона трудною буває де-коли й для досвідченого лікаря. Не такю здається вона, однак, бабуням, тіткам і кумам, що з такою охотою й таким переконанням подають всілякі поради з власного досвіду „недосвідченим матерям“. А батьки й матері не розуміють, що в такій поважній справі, як виховання дитинки, не тільки недоцільно але й шкідливо користуватись такими домашніми, недотепними порадами.

Найважливішим чинником у вихованні здорових дітей, є природне виживлення немовлят молоком з персів матері. Це природна повинність, що обов'язує кожну матір і якій кожна мати повинна коритись. Дослідами доведено, що майже кожна мати може годувати своє дитя та що тільки у виїмкових випадках бувають матері нездібні до годування. Молоко в персях матері—це витвір матері виключно для виживлення дитинки, на який вона має право, і природа, забезпечуючи немовля виживленням, хоче й вимагає, щоб воно годувалось тільки молоком з персів матері.

Матері, що не можуть годувати своїх дітей, жалю гідні, — матері, що не хочуть годувати своїх дітей, погорди гідні; провина їх не тільки перед власною дитинкою, але й перед народом.

Значіння матері для майбутності нащадків, оцінювали вже навіть предковічні спартани, що мали закон (Лікурга), який обов'язував кожну матір годувати своє дитя груддю. Упадок Греції та Риму спричинений був не зменшенням боєздатності їх війська, а розпустою, неплідністю та байдужістю жінок і недоглядом матерів за дітьми. Не плідність жінок—це смерть народу. Франція, наприклад, мала в 1820 році на чотири мільйонів більше людности, як

Німеччина, в 1850 році число людности обох цих народів вирівнялось, а тепер Німеччина має на 20 мільйонів людности більше, ніж Франція. Народ, що не має справжніх матерів, не має головної підстави поліпшення своєї раси й могутности свого населення. Змагання забезпечити рід це є найсильніший побуд органічного світу, цим змаганням відбувається безупинний розрост живої матерії, ним осягається безсмертя роду, не вважаючи на недовговічність життя окремої особини.

Значіння матері в вихованні людини й роля, яку в ньому має постать матері — символ найвищої любови й самовідданости оцінювалися найвидатнішими вчителями й поетами як минувшини так і сучастности. „Ми бачимо—пише С. Русова,—що протягом історії почуття матері не перешкоджало проявам високого патріотизму й гуманности, прикладом чого є мати Коріолана, мати Трахтів і багато інших простих матерів-патріоток, особливо на нашій Україні.

За офіру, яку складають матері на народньому жертovníку вихованням покоління, суспільство обов'язане провести в життя такі реформи, які дали б змогу матерям вигодувати й виховати своїх дітей так, як вони цього вимагають, і забезпечити матір і дитинку всім необхідним для того, щоб дитинка виросла здоровим членом народу.

Захист і піклування материнства це є найкращий спосіб захисту немовлят. Для життя й зросту дитинки догляд за матір'ю перед, підчас і після пологів має незвичайно велике значіння. Особливо важний є догляд для таких вагітних жінок, яким домашні умови утруднюють гігієнічне проведення пологів та породин, або ж роблять зовсім неможливим відбуття пологів вдома. Добре упорядкована поліжничка допомога зменшує відсоток занедужань поліжниць та смертности новонароджених. Матеріальне й правне забезпечення вагітної, поліжниці і породіллі є рівночасно забезпеченням дитинки.

Опіка материнства повинна, розуміється, бути поширеною на всіх матерів без винятку, тоб то й на нешлюбних матерів, щоб зберігти й жирові (нешлюбні) діти, яких родиться в Європі щорічно більше одного мільйона й які уявляють собою рівновартісну народню цінність з дітьми шлюбними.

Отже збільшуючи:

освітню працю серед жіноцтва,
пропаганду природнього виживлення немовлят,
навчання про відповідне виживлення немовлят,
а також,

забезпечуючи правно й матеріально матір,—
забезпечується життя і здоров'я дитинки, забезпечується й примноження здорових нащадків.

Майбутність—це головні наші заходи. Ми, сучастники, є слуги того завтра, тої майбутности. Наше завдання зберігти свій народ для майбутности в такій силі, щоб не тільки не дати йому вмерти, не тільки забезпечити його від занепаду,—але заховати його ври свіжій силі й гарному фізичному здоров'ю. Нагородити нашому народові всі втрати, спричинені йому війною і повоевним лихоліттям, поправити знесення й зберігти далі примноження людности — це обов'язок української матері й всього українського суспільства. Бо тільки той народ має майбутність, що життя своє ґрунтує на здорових одиницях.

Галерія українського малярства.

Шевченко як маляр.

ТАРАС ШЕВЧЕНКО був, окрім великого поета, ще й маляром.

Якось на десятому році життя хлопчина Тарас звертає увагу на книжку з малюнками й починає сам малювати. Де-який час він учився

в одного місцевого маляра, та пробув у нього не довго, але й за цей короткий час трохи навчився розтирати фарби.

Дідич Енгельгард, у якого Шевченко був козачком, заставши його одного разу за рисуванням з якоїсь картинки, зауважив талант хлопця й віддав його спочатку до якогось варшавського маляра, а потім у Петербурзі до Ширяєва. В свята Шевченко ходив до Ермітажу та в Літньому саду зрисовував камінні статуї. Тут він познайомився з земляком-малярем І. М. Сошенком, який ближче зацікавився Шевченком. За допомогою поета Жуковського та маляра Брюльва здобуває Шевченко волю й починає ходити до академії мистецтва в Петербурзі, де вчиться під керівництвом відомого тоді Брюлова.

Підчас побуту в академії, в 1844 р., Шевченко почав видавати „Живописну Україну“, але видав всього лише 6 офортів. Перший з них, „Судна рада“, який подаємо тут, дуже різниться виконанням від тогочасних праць російських малярів. Світло й тінь у рисунках Шевченка дуже цікаві; в них помічається значний вплив Рембрандта, якого Шевченко незвичайно любив.

Влітку 1843—44 рр. Тарас Шевченко був на Україні, де малював багато портретів і краєви-

дів; через рік він вийшов з академії, маючи звання „вільного художника“, й в тому ж році псчав працювати для Археологічної комісії в Києві.

Шевченко любив малювати старовину; з цих праць залишилося чимало дуже цікавих. Такі рисунки, як „Богданова церква в Суботіві й дім І. Котляревського в Полтаві є цінним історичним матеріалом що до старого будівництва на Україні.

Але саме в цю пору Шевченка було арештовано, заслано в Азію до війська й заборонено малювати й писати. Через деякий час йому одначе вдалося малювати й на заслання. З того часу залишилося багато краєвидів Азії, в них—рівнинна, безмежна, бідна природа, скрізь брак лісу, пісок, каміння, вода... Сумно робиться, коли дивишся на них; у них відчувається той глибокий жаль Шевченка за багатю Україною, звідси розуміємо його сум за вишневими садками, за рідним Дніпром, оточеним лісами.

Після повернення з заслання Шевченко багато гравірував, й всі визнають його за видатного офортиста.

Багато залишилося малярських творів Шевченка, серед яких є кілька добрих автопортретів і портретів, з яких подаємо портрет пані Маєвської, велика кількість рисунків і картин Шевченка є в музеї Тарнавського в Чернигові.

І в малярстві Шевченко залишив для нас великий здобуток: зразки українського краєвиду й старого українського будівництва. Це є цінні матеріали для сучасного нашого мистецтва.

П. М.

„Пані Маєвська“.

Олійна фарба, 1843 р.

„Судна рада“.

Офорт, 1844 р. в серії „Живописная Украина“.

В. СТОЛЯРЧУК.

Городництво в нашому господарстві.

БРАК землі є страшним лихом нашого українського селянства. Але немає того лиха, якого б не можна було, як що не усунути цілковито, то хоч би полегшити. При належнім знанню, при бажанні шукати нових шляхів у нашому сільському господарстві та при праці, лихові малоземелля можна в де-якій мірі запобігти.

Вся справа полягає в тому, щоб свій шматок землі використати якнайкращим чином, себ-то, витягнути з нього як мога більше прибутку.

Так роблять люде всюди, де мають мало землі: китайці все своє поле обробляють лопатами й таким обробленням збільшують свої урожаї; голляндці, маючи мало землі, почали садити ті рослини, які дають більше прибутку, а саме: квіти; фінляндці, в яких земля на схилах гір дуже камениста й неродюча, наносять на поле на власних спинах мул з річок і тим значно збільшують свої урожаї; в інших місцях, замість збіжжа, сіють буряки, тютюн, кукурузу й інші рослини, які дають більший за збіжжа прибуток.

У нас, при нашому малоземеллі, є необхідним і невминучим шукати засобів до збільшення прибутків з наших невеличких земельних шматків. Таких засобів є три: город, садок і пасіка.

В цій статті спинимося на городі.

Майже при кожній нашій селянській та міщанській хаті здавен-давня існують маленькі городики. Але ведуться вони не так, як би належалося вести їх у теперешні часи. Селяне й міщане майже виключно садять городину для своїх потреб, продаючи тільки невелички лишки продуктів. Тим часом, треба б зробити навпаки: везти городи до доходів зі спеціальною метою продажу городини як на місцевому ринку, так і за кордон.

Доходів городи не є новинкою в нашій господарській практиці, а особливо на Великій Україні, де ведуться цілі плянтації динь, гарбузів, тютюну, соняшників і т. ин. Перед війною до Польщі привозилося одної лише цибулі до 200.000 пудів що-рік, а саме: з України, Іспанії, північної Африки. Так само справа стояла й з іншою городиною. Отже, ринок збуту є, бо ввіз городини тепер зменшився, а потреби збільшилися як для війська, так і для населення. В останніх часах у Польщі почали розвиватися заводи, що переробляють городину, — сушать її, вироблюють консерви то що. Ці заводи відчувають брак сирівців і змушені привозити городину з закордону.

Ще довгий час у Польщі відчуватиметься потреба у власній городині, й наші українські землі по-

винні використати цю нагоду, горливо взятись до ведення городництва й якнайшвидче здобути собі ринки. Крім цього, як північна Росія, де з причин кліматичних городництво розвивається слабо, так і інші держави завжди охоче куплять наші продукти. З браку городини в інших землях тепер скористалася Німеччина, яка вивозить, напр., квашеної капусти до Америки цілі пароплави.

Земля наша родюча, клімат відповідний. Тому при належному веденні городництва, ми можемо мати величезні прибутки. Оскільки корисно вести городництво, кажуть цифри: беручи передвоєнні ціни, городник з одної десятини (біля двох моргів) дуже легко міг мати чистого прибутку 100 руб., морква давала 120 руб., капуста звичайна (не інспектова) — 160 руб., капуста рання, що вивозилася до Петербурга — від 240 до 700 руб., цибуля — коло 400 руб., помідори могли дати навіть 800 руб. Значно більші прибутки давала городина з інспектів (парників).

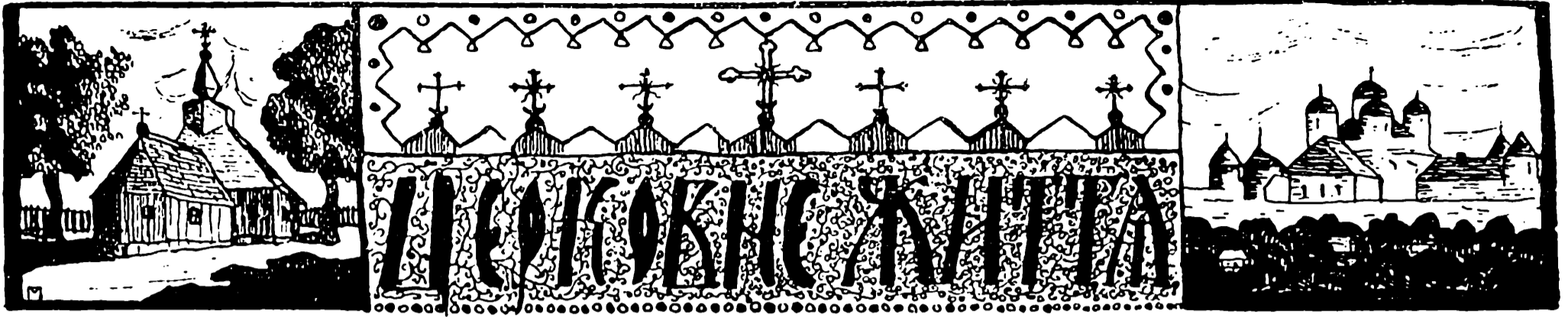
Звичайно, щоб мати належні прибутки, треба подбати як про культуру городини, так і про організацію збуту. Цєю справою повинні зайнятися як існуючі кооперативи, так і спеціальні кооперативні й спілківські організації. Добрі прибутки дасть город лише тоді, коли він буде вестися належним чином, себ-то, коли городник добре підготує землю, посіє найліпше насіння, догляне рослини найкращим способом, у пору й розумно збере їх та корисно продасть.

Іде весна. Незабаром треба буде взятись до праці. Отже якраз на часі нашим культурним і кооперативним організаціям зайнятися: 1) пропагандою городництва серед інтелігенції та селянства, 2) поставанням культивованого насіння, 3) закладенням спеціальної торгово-промислової організації для керування культурою городин, підготовки ринка для збуту й обмірковання питань про створення власного українського закладу для переробки городини на місці, напр., у консерви й т. инше.

Навіть при наших економічних умовах такий промисел міг би бути легко створений, аби тільки енергійно й уміло взятись до діла.

Нам здається, що з цєю метою корисно було б закласти по селах спеціальні „городничі гнізда“, на зразок молочарських кооперативів Чехії та інших країн.

Містячи цю першу статтю про городництво, закликаємо фахівців-агрономів, городників, кооператорів і інших людей практичних здібностей і енергії висловитися з цього приводу.

НОМО.

Християнська етика.

А К ХРИСТИЯНСЬКІ, так і не християнські релігії мають дві головні внутрішні сторони — догмати й приписи моральності, себ-то закони взаємня між людьми. Ці приписи моральності завжди стоять у прямій залежності від того, оскільки доскональним уявляють собі віруючі Божество. Чим вище в них ідеал Божества, тим вище й приписи моральності.

З усіх релігій християнство одно лише дійшло до найвищого розвитку своєї етики. І коли б люде виконували всі приписи її, на землі, безумовно, давно б уже настало царство Боже.

Але людам є властиві численні вади, які вони або не можуть, або не хочуть поборювати. І тому ми ще й тепер, після майже двох тисяч літ після народження Христа, також далеко находимося від земного раю, як і перед тисячами років.

Цей факт викликає в людах поверхових не тільки легковаження церквою й християнською наукою, але часто-густо навіть і вороже почуття до християнства й до всякої релігії взагалі.

Релігії, як джерала моральності, завжди були атаковані незадоволеними: або з середини, або з двох протилежних боків. Знутри атакували їх люде високого духа, які горіли бажанням підняти ще вище моральний рівень своїх ближніх. Це були великі учителі й пророки. В заповідях Мойсея маємо майже всі приписи, необхідні для спокійного й щасливого громадського й родинного життя, але лише в межах одного народу. Христос на прикладі з притчі про милосерного самарянина поширив поняття „ближній“ на всю людскість. Дав ідеал братньої любови: любити ближнього, як самого себе, навіть більше — душу свою покладати за ближніх. Це є завершенням приписів християнської моральності, вище якого вже нікуди йти. В зв'язку з тогочасним поділом людей на стани, кляси, інтелігенцію й простий люд, а також у зв'язку з витворенням капіталів та з'явленням працедавців і робітників, Христос дав ідеальніші приписи людських взаємин. Між иншим, Він сказав багатому юнакові: Продай все своє майно й роздай бідним, а апостолам: Хто хоче бути вищим, хай буде всім слугою й т. ин. Одним словом, у науці Христа ми маємо повний кодекс приписів, необхідних для розв'язання всіх сучасних і майбутніх питань: родинних, громадських, соціальних, економічних, національних, державних.

Коли ми переглянемо право всіх сучасних більш

чи менш культурних народів, як християнських, так і нехристиянських, то всюди знайдемо як підвалину — приписи християнської моральності. Отже по-за ідеалами християнства ніхто й ніде не може здобувати здорового спокійного громадського життя.

Встановлення на землі царства Божого гальмують три чинники: 1) незавжди відповідні пастирі, 2) егоїзм пасомих і 3) держави, що роблять з церкви знаряддя для своїх цілей. Ці три чинники завжди знижували й знижують християнську етику. І в таких випадках з'являлися сміливі захисники її та борці за неї. Такими були на заході — гуманісти, Іван Гус, Лютер, у Польщі — поляки-протестанти, до яких належав видатний історик і письменник Рей, а в недавні часи — поетка Конопницька й маріявити, її ідеові учні; в Росії — Некрасов, Толстой; на Україні — великий кобзар Шевченко й т. ин. Всі ці люде боролися за підняття християнської моральності, атакуючи або духовенство, або уряди, що користувалися й користуються послугами церкви для своїх негідних цілей. В цьому відношенні наші часи є часами жахливими: значна більшість держав dokonує страшного, нехристиянського вчинку — вбивства ближніх народів, так званих національних меншостей, а церкви християнські або мовчать, або допомагають цьому грішному ділу. І світ чекає нових пророків, які б виступили на захист християнської етики.

Вище згадана боротьба внутри християнських церков є боротьбою не проти християнства, а за науку Христа, за втілення в життя Його приписів моральності.

З боків же атакують християнство вже не приятелі, а вороги християнської етики. До них належать: 1) люде релігійно байдужі або егоїсти, сумління яких всеж вона хоч час від часу турбує й 2) злочинці, яким християнська моральність перешкоджає dokonувати тих чи инших злочинств.

Кому не доводилося чути, як неморальні люде, спокушаючи „малих цих“ до пияцтва, розпусти, крадіжок чи инших злочинств, кажуть; „Не бійся, — Бога нема, все це вигадки!“ Злочинці знають, що коли людина втратить Бога, себ-то Вищий Ідеал і моральне почуття, тоді вже вона є здібна до найгірших злочинств. І навпаки, щоб самому безкарно dokonувати таких злочинств й змусити до цього ж оточення, треба в людах вбити Бога та стерти в їх душі моральні закони.

Цей системи додержувалися у минувшині як окремі люде, так і колективи. Додержуються й тепер. Найяскравіший цього роду приклад дає нам сучасна

совітська Росія, де боротьба з церквою є нічим іншим, як тільки боротьбою з християнською етикою, яка де-кому стоїть на перешкоді до досягнення певних цілей.

Коли б з сучасного життя були викреслені приписи християнської моралі, то вся теперішня наша культура, яка, як сказано вище, має за підвалину християнську етику, — розвалилась би й зникла, а люде вернулися б до стану первісних дикунів і звірят.

З огляду на таке величезне значіння християнської етики в життю особистому й збірному, не можна не дивуватись тим інтелігентним людам, які байдуже, або навіть вороже ставляться до християнської церкви.

Правда, вони справедливо вказують нам на занепад християнської моральності в наші часи, на порушення її навіть пастирями церкви, — але висновок їх з цих фактів цілком неправильний. Яка ж розумна людина силкувалась би затопити доскональний корабель лише через те, що керманічі не виконують своїх обов'язків, а пасажирі — приписів? І тільки божевільному може прийти в голову думка спалити ідеальні закони з тої причини, що люде їх не виконують, а судді зле розуміють. Отже розумні й моральні люде не можуть поборювати християнської етики й самого християнства, як джерела її, — вони

можуть і повинні лише боротись з поганим розумінням та невиконанням приписів християнської моральності. Але ми бачимо як раз навпаки.

Втіхою є почасти те, що ці „атеїсти“ — є майже виключно люде, що не мають дітей. Коли ж у них з'являються діти, вони зараз вводять у родинне життя „християнську етику“. Ще не народилися ні такий батько, ні така мати, які б не бажали, щоб їх діти були моральними в найкращому, себ-то, в християнському значінню цього слова. Навіть наші „атеїсти“, навіть російські большевики! Ось що пишуть Харківські „Вісти“: „Дуже часто можна бачити ікони у свідомих робітників і комуністів. Не викидають їх вони тому, що мовляв — жінка й діти вірують“. Батько, на сумлінні якого, можливо, є багато гріхів, тримає ікони ради дітей! Звичайно, справа тут не в образах, а в вихованні дітей, у тому Ідеалі, який присвічує їх дітям, у тій християнській етиці, яку вони п'ють з джерел християнської науки.

Цей факт свідчить про те, оскільки християнська етика є міцна, оскільки необхідна для людини й спорідна її природі. І як влучно сказав один з російських письменників, що „душа людини по своїй природі є християнка“. І навпаки, в кого душа не є християнка, той вже не є людиною.

Про велике значіння нашої церкви в нашому національному життю скажемо іншим разом.

Церковна хроніка.

Варшавський православний собор. Будівля собору була розпочата в перших роках ц. століття на найкращій і найбільшій у Варшаві Саксонській площі. На будівлю царський уряд асигнував 3 мільйони рублів, але, як свідчать церковні літописи, не мало грошей було зібрано й з українського населення шляхом жертв у церквах. Собор збудовано в яскраво

Варшавський православний собор.

московсько-візантійському стилі й прикрашено чудовими іконами й стінними образами Васнецова, Нестерева й інших малярів.

Польська влада собор конфіскувала, як державне майно. Спочатку він був перероблений на костел. Перший Сойм розбірку собору стримав до часу загального розв'язання питання про перкви. Сучасний Сойм постановою минулого року санкціонував знесення собору. 6 лютого ц. р. відбулося урочисте передання ключів собору директором окружної дирекції публичних робіт п. Сапіором голові союзу будівель-

них кооперативів п. Дерманові, й таким чином приступлено до розбору собору.

На нашій ілюстрації собор є представлений з дзвінницею, яка вже знесена.

Ліквідація люблинського собору. Православний собор у Люблині на Литовській площі передано військовій владі, яка має його розібрати і матеріял вжити на будову „Дома польського жовніра“.

Церкви для православних жовнірів у Варшаві. З церков, які існували в Варшаві до війни, тепер є в розпорядженні православних три: митрополичий собор на Празі, церква на Підвалі й цвинтарна церква на Волі. Крім церков, розібраних і перероблених на костели, є ще три церкви не чинні, а саме: в касарнях б. гусарів у Лазенках, у таборі на Повонзках і при збігові вулиць Кошикової й Желязної при шпиталі „Немовлятка—Ісуса“.

Як відомо, велика частина польської армії складається з жовнірів православного віроісповідання. В Варшаві православних жовнірів дуже багато. До цього часу їх посилали до церков на Празі й на Підвалі. Тепер повстав проект віддати православним жовнірам одну з зачинених церков, або в Лазенках або на Кошиках. Необхідно одночасно порушити питання, щоб служба Божа правилася у цих церквах рідною мовою жовнірів.

Холм. У Холмі забрано 8 православних церков і залишена православному населенню й жовнірам усього одна. Ще на початку минулого року холмський народний з'їзд виніс постанову домагатися, щоб Св.-Духівська церква на Люблинській вулиці була віддана для православних жовнірів, яких є в Холмі дуже багато. Настав час знову порушити це пекуче питання.

Відступництво православного овященника Григорія Білобржицького. В ч. 8—9 „Вістника Православної Митрополії“ уміщене велике оповіщення про відступництво зазначеного вище священика. В оповіщенні оголошується: „Щоб перестерегти православних людей від можливого звернення до Григорія Білобржицького, як православного священика, за священнодійствами й таїнствами, консисторія цим оголошує, що бувший священик Григорій Білобржицький, з огляду на відступництво його від православ'я й перехід в римсько-католицьке віроісповідання, Вищою Церковною Владою позбавлений священного сана й відлучений від Православної Східно-Кафолическої Церкви з відданням його анафемі за віровідступництво, згідно з церковними канонами“.

Сойм і Сенат.

Відчиняючи цей відділ у „Нашому Світі“, подаємо коротеньку історичну справку про нашу Українську парламентарну Репрезентацію в Польщі.

Вибори до Сойму відбулися 5 листопада 1922 р., які дали 20 українських послів, а саме: від Волині 12, від Холмщини—6 і Полісся—2; вибори до Сенату, що відбулися 11 того ж листопада, дали 6 сенаторів: від Волині—5 і від Холмщини, Підляшша й Полісся—1.

На першому засіданні українських послів і сенаторів 28 листопада 1922 р. засновано Українську Парляментарну репрезентацію. Того ж числа обрано Президію в складі: голова А. Васильчук, заступники М. Пирогів і С. Підгірський. До Парляментарної комісії ввійшли: Б. Козубський, В. Комаревич і П. Васильчук.

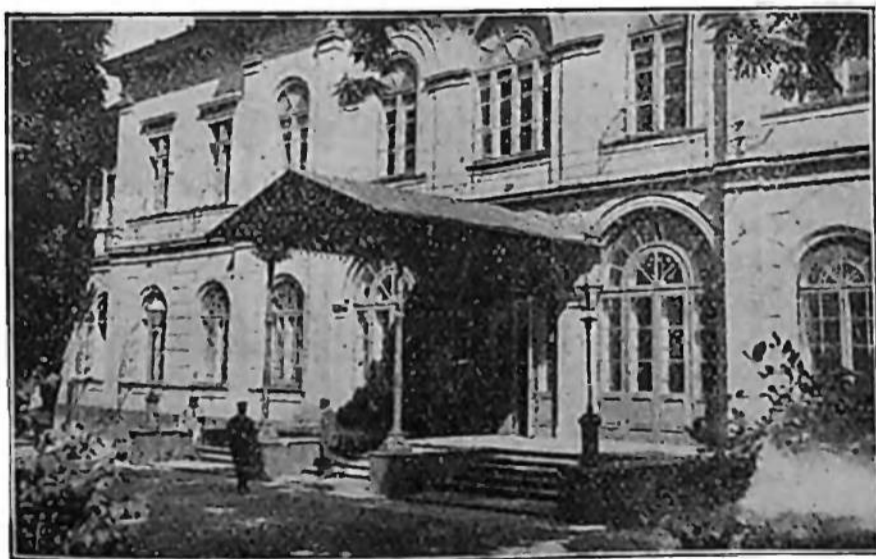
22 березня 1923 р. була обрана нова Президія в складі: голова — С. Підгірський; заступники — М. Пирогів і П. Васильчук. Парлям. Комісія: Я. Войтюк, Б. Козубський і В. Комаревич.

Сенатор М. Чернаський, Голова Української Парляментарної Репрезентації.

28 лютого ц. р. ще раз змінилася Президія, яка тепер існує в складі: голова сен. М. Черкаський, перший заступник і голова Соймового клубу пос. С. Хруцький, другий заступник—пос. Б. Козубський. Парляментарна комісія складається з президії й п. п. М. Чучмая й С. Любарського.

22 лютого зі складу Української Парляментарної Репрезентації вийшли послы: Я. Войтюк, Йос. Скрипа, В. Мохнюк, Х. Приступа й А. Пашук, які за-

Сойм.

сновали окремий клуб „Української Соц.-Дем. Партії.“ Голова—Я. Войтюк, секретар—Йос. Скрипа.

До 20 березня ц. р. Українська Парляментарна Репрезентація внесла 135 інтерпеляцій і 43 наглих внесків.

З наглих внесків останнього часу визначився внесок у справі трагічної й таємничої смерті в Львівському арешті Ольги Бесарабової. Узасаднював внесок посол Хруцький, котрий домагався відповідного розсліду й покарання винуватців смерті небіжки.

Наглість внеску Сойм відкинув і справу передав до адміністраційної комісії.

Посол Скрипа з товаришами зголосив наглий внесок про переслідування соц.-демокр. партії й партійної преси, а також про масові арешти. Внесок узасаднював пос. Йос. Скрипа. Наглість також відкинено й справу передано до тої ж комісії.

З найважливіших проектів устав, що розглядалися в Соймі в останньому часі були: про чиншовиків (дрібних орендаторів), про забезпечення на випадок безробіття і про відбудову краю. Перші два проекти прийнято. До третього проекту взяли голос послы: Любарський, Скрипа, Маківка й Чучмай, які відстоювали потреби знищеного війною українського населення.

На внесок лівих партій за підписом по-над сто послів (згідно з регуляміном), Сойм 19 минулого березня обрав „Трибунал Стану“, в склад якого від націон. меншостей ввійшов відомий правник-жид Аллерганд. Ліві партії домагаються віддання на суд цього Трибуналу б. міністра фінансів в кабінеті Вітоса — Кухарського за надужиття в справі Жирардовської фабрики, на якій держава втратила величезні суми. Питання про віддання Кухарського на суд „Трибуналу Стану“ буде розглядатися в Соймі 2 ц. квітня.

П. Білоруський посольський клуб. Білоруський клуб у Варшавському Соймі змінив свою президію. Новий голова клубу п. Рогуля заявив співробітникові Руспреса: „Білоруський клуб у польському Соймі, так само як і досі, прямує до досягнення білоруської автономії в межах польської державности. Різка опозиція клубу до уряду Грабського викликається політикою цього уряду в національній справі“.

Роковини Т. Шевченка.

Свято Т. Шевченка в Варшаві. Українська колонія в Варшаві святкувала роковини нашого великого поета 25 березня. Для улаштування вечера, присвяченого пам'яті Т. Шевченка, був обраний Комітет. Вечір відкрив голова Комітету п. О. Саліковський вступним словом про Т. Шевченка як генія нації, потім виступив проф. Вяч. Заїкин з промовою про суспільний світогляд поета і п. Мик. Ковальський з промовою на тему: „Державна ідеологія Т. Шевченка і наша сучасність“, а далі йшов концертний відділ, в якому брали участь численний хор під орудою п. М. Сологуба і ряд артистів: п. Борзаківська, п. Кругловський, п. Міцінський й ин., а також бандурист М. Теліга, що відспівав де-що з Шевченка та з народн. дум. Велика зала т-ва техніків на вул. Чацького була переповнена гостями. Чимало било й поляків.

Володимир-Волинський. 9 березня тут з приводу 110 роковин народження Т. Шевченка в місцевому соборі була відправлена служба Божа українською мовою. Народ, який наповнив церкву в край, з великим захопленням і насолодою слухав службу рідною мовою. Передають, що де-яким ренегатам це не подобалося, але їх поведінка лише збільшила свідомість українського населення та ще міцніше запалила в їх серцях любов до скутого й обезправленого недолею рідного слова.

По всіх землях. 110 роковини Великого Кобзаря України Тараса Шевченка урочисто й горяче відсвяткували всі українські землі. З метою взяти безпосередню участь у святі виїхали на місце всі українські послы й сенатори.

Посол С. Козицький,
перший передплатник „Нашо-
го Світу“.

Останні події.

М. С. Грушевський на Україні. Недавно в Варшаві, при повороті на Україну, пробув кілька днів проф. М. Грушевський. Ні з ким з тутешньої емігрантської колонії він не бачився; але кілька емігрантів зустріли його в Здолбуніві на двірці при пересядці в совітський потяг. В розмові з ними М. С. Грушевський зазначив, що повертає на батьківщину виключно для наукової праці. Умовою повороту большевики поставили цілковиту „політичну смерть“. Між іншим професор має намір видавати журнал, присвячений науці і літературі, бо вважає, що зараз нема ні на Україні, ні на еміграції поважного органу такого типу.

Ювілей А. Волошина. В Ужгороді відбувся ювілей відомого українського діяча А. Волошина.

Цікавий процес. У Варшаві розпочався був судовий процес про організацію шпіонажу за Ю. Пілсудським. На лаві підсудних — поручник генерального штабу Блонський. Після допиту п. Пілсудського, який ствердив, що за ним слідили шпіги, суд одложив процес для дослідження справи.

Заборона Народнього З'їзду. Новий Львівський воевода Зімний заборонив скликання трудовою партією чергового Народнього З'їзду, що уявляє собою, згідно з статутом, вищий орган партії.

Самоврядування. Рада міністрів вирішила перевести закон про воевідське самоврядування в східних воеводствах; до цієї пори було лише повітове та волосне самоврядування.

Визнання совітів. В останні дні совітську владу визнали Греція і Швеція. У Білграді скасоване старе російське дипломатичне представництво (посольство). З Голандією совіти не дійшли до порозуміння.

Російсько-румунська конференція. У Відні розпочалась 24 березня російсько-румунська конференція. Одночасно большевики розпочали військові маневри червоної армії над Дністром і провадять широку агітацію за прилучення Бесарабії до совітської України.

Розв'язання рейхстага. Згідно з пропозицією голови німецького уряду канцлера Маркса президиум німецької республіки видав декрет про розв'язання парламенту (рейхстага).

Одкриття єгипетського парламенту 15 березня відбулося відкриття першого єгипетського парламенту. Англійський прем'єр-міністр Мак-Дональд надіслав своє привітання.

Нова республіка. Перський парламент більшістю висловився за детронізацію шаха і заведення в Персії республіканського устрою.

Зміна міністра внутр. справ. Польський міністр внутрішніх справ Солтан подався до димісії. На місце його призначено прокуратора апеляційного суду в Варшаві Гібнера. Солтан повернувся на посаду Варшавського воеводи.

Нова Туреччина. Ангорський парламент визнав за жінками виборче право і скасував заборону вживати алкоголь.

ПРИРОДА, НАУКА, ВІНАХОДИ.

Кофеїна в чаї й каві. Де-які люди кажуть, що добре споживають чай, але не можуть пити кави, бо є для них „заміцна“. З метою в'яснення цього питання німецькі фізіологи Леман і Вайль зробили низку порівнюючих спроб з чаєм і кавою й висліді свої оголосили в спеціальному часописі. Зазначені фізіологи працювали таким чином: Леман приготував напій, який мав бути випитий спочатку з домішкою чистої кави, потім кави, яка містила в собі дуже мало кофеїну, й нарешті чаю звичайного й чаю з домішкою кофеїну. Вайль випивав ті напої, не будучи попереджений про їх склад, після чого старанно записував зауважене в себе число ударів пульса, віддих, прояви піднесення, сонливість і т. д.

Вислідом усіх цих спостережень було твердження, що після чаю чи кави піднесення виникає в прямій залежності від спожитої кофеїни.

Банк на океані. На де-яких більших пароплавах улаштовані в останніх часах радіо-станції, які дають можливість зноситись з суходолом і одержувати з землі останні відомості. Це дало думку банкірам закласти на пасажирських пароплавах спеціальні банкірські кантори. Перший такий кантор повстав на величезній пароплаві „Левітан“, що курсує між Європою й Північною Америкою. Кантор приймає й виконує всякого роду доручення й так акуратно, неначе б був не на морі, а на суходолі.

Проти реклами про штучне виживлення немовлят. На одному з засідань лікарської академії в Парижі один з професорів виступив з протестом проти реклами про штучне годування немовлят. Він показав зібранню плякат, на якому намальована дитина, що відпихає повні перси й з задоволенням хапає ручками за пляшку з молоком. Цей учений, у згоді з усіма товаришами-професорами, усталив факт, що таке рекламування штучного виживлення немовлят є злочином, бо годування за допомогою ріжка є причиною різноманітних дитячих хороб, дуже часто смертельних. (Див. статтю д-ра Є. Лукасевича „Мати й дитя“).

БІБЛІОГРАФІЯ.

В. АНДРІЄВСЬКИЙ. З минулого. Два томи (4 частини). Центральна Рада. Гетьман. Директорія. Вид. „Українського Слова“. Берлін, 1923 р. Автор зазначених книжок — Віктор Андрієвський — не має нічого спільного з відомим членом Директорії. Це колишній губернський комісар Освіти на Полтавщині, з переконання монархіст. Але справа не в його політичних поглядах, а в його національних переконаннях та світогляді, з одного боку, і літературнім таланті — з другого. Ми не читали інших праць п. В. Андрієвського, але мемуарист він знаменитий, і книжки його „З минулого“ читаються з захопленням. Людина розумна, палкий патріот, з юнацьких літ вихований в ідеях української державної незалежності, автор коли й помиляється у викладі, освітленні та оцінці подій і людей, то помиляється щиро і чесно. Тоді як Д. Дорошенко в своїх „Споминах про недавнє минуле“ розповідає головним чином про державний осередок і центральні чинники в ході подій національної революції, В. Андрієвський переважно освітлює життя в той самий період української провінції. І в цьому теж полягає особлива цінність його талановитих спогадів.

А. Х—КО.

ДМИТРО ДОРОШЕНКО. Мої спомини про недавнє-минуле (1914—1918). Три частини. Львів, 1924 р.—видавництво „Червона Калина“. Три книжечки п. Дмитра Дорошенка, що разом складають поверх 300 сторінок, надзвичайно цікаві. Автор близько стояв до подій зазначених в наголовку доби і викладає їх чудесно: просто, спокійно і прегарною мовою. До цієї пори в нас нема поважного огляду нашої національної революції, і тому такі книжки, як „спомини“ Д. Дорошенка набірають особливої ваги. Само собою зрозуміло, що жадні мемуари не можуть бути вільні від суб'єктивного моменту. Чимало суб'єктивного є й в цих споминах, особливо там, де автор розповідає про ген. Скоропадського, його співробітників та свою участь у гетьманському уряді.

А. Х.

ПОШТОВА СКРИНЬКА.

Дажбожич, Кременець. Вірш не піде: творів анонімних авторів не містимо. Відбитків не робимо, це за дорого коштує.
Нухарчук Андрій, Варковичі. 1.250.000 марок це є ціна числа „Нашого Світу“ в окремому продажі без додатків. Пришліть ще 3700.000 мар. і одержите решту чисел за квітень з додатками-книжками.

Редактор-Видавець **В. Островський.**

ЧИТАЙТЕ ОДИНОКИЙ НА УКРАЇНСЬКИХ
ЗЕМЛЯХ У ПОЛЬЩІ

ШИРО УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

„ДІЛО“

ЩО ВИХОДИТЬ
УЖЕ 42 РІК

у Львові, заснований бл. п. Володимиром
Барвінським в 1882 році.

Редакція й Адміністрація містяться:

У ЛЬВОВІ, Ринок 10. II пов. (Дім „Просвіти“).

Конто пошту. швид. 143.322. — Адр. тел.: Львів „Діло“.

Видав.: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Місячна передплата за границю: в Америці 1 дол.,
Франції, Голландії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 л., Швей-
царії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. кор., Румунії 100
лейв, Бугарії 30 лев. — Звіна адреси платиться.

В справах оголошень звертаєтесь до Адміністрації.

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ НАРОДНЮ ПРОСВІТУ!

„НАРОДНЯ ПРОСВІТА“

орган Товариства „ПРОСВІТА“ у Львові,
одинокий український факсовий (місячник)
провідник в просвітніх і організаційних спра-
вах, містить:

- 1) статті в справах організації просвітньої роботи.
- 2) статті на різноманітні теми відносно народньої освіти і виховання.
- 3) огляди просвітньо-організаційного руху на всіх українських землях та серед чужих народів.
- 4) огляд діяльності Головного Відділу Товариства „Просвіта“, його філій і читальень.
- 5) інформаційний відділ у просвітньо-організаційних справах.
- 6) огляд популярних видавництв.

„НАРОДНЯ ПРОСВІТА“ необхідна для кождо-
го громадського діяча й робітника на народній
землі. мусить знаходитися в кожній філії і читальні
„Просвіти“ та інших народніх організаціях, а в
першу чергу у всіх наших кооперативах, які згід-
но з постановами § 5 і 66 статута, кооперативи
1-ого ступня обов'язані бути членами Т-ва „Просвіта“
та допомагати в просвітньо-організаційній праці.

АДРЕСА АДМІНІСТРАЦІЇ:

Львів, Ринок ч. 10. II поверх.

Вийшло з друку три книжки збірника ТРИБУНА УКРАЇНИ

СТАТТІ: Вол. і Дм. Дорошенків, проф. Вяч.
Зайкіна, П. Зайцева, ген. Капустянського, Оп.
Лотоцького, А. Лукашевича, К. Мацієвича, Вяч.
Прокоповича, Софії Русової, О. Ряста, Оп. Са-
ліковського, С. Торнтоня, проф. Ів. Феценка-
Чопівського, О. Хоменка, П. Чижевського, А.
Яковлева й инш. Статті присвячені сучасним
питанням українського життя—державного, еко-
номічного, культурного.

Окрім жорстких статей, в кожній книжці
„Трибуна України“ є такі відділи: На сучасні
теми.—Нові книжки (рецензії Вол. Дорошенка,
Вяч. Зайкіна, О. Саліковського, С. Сірополька й
ин.).—З українських газет і журналів.—На чу-
жині і вдома—З українського життя на емігра-
ції і на Великій Україні. Літературна літопис.—
Ріжні вісти.

Ціна 1-ой кн. (53 стор.) — 1 злотого;
2-ой (136 стор.)—1 злотий; 3-ой (214 стор.) —
1 1/2 злотого без поштової доставки. Злотий має
вартість золотого франка. Книгарням—30% уступу.
Рекомендована поштова доставка—по 1/2 злотого
за 1 к. т. 1 злотий за дві і три книжки.

ЗАМОВЛЕННЯ ПОСИЛАТИ ПО ТАКІЙ АДРЕСІ:

A. SALIKOWSKI, Warszawa, Ochota
Opaczewska 44.

УКРАЇНСЬКА ВИДАВНИЧО-КНИ- ГАРСЬКА СПІЛКА,

ДОБРЕ ОРГАНІЗОВАНА, ШУКАЄ З МЕ-
ТОЮ ПОШИРЕННЯ ПІДПРИЄМСТВА
СПІЛЬНИКІВ-УКРАЇНЦІВ З КАПІТАЛОМ
2—5 МІЛІАРДІВ.

ВІДПОВІДІ НАДСИЛАТИ ДО РЕДАКЦІЇ
„НАШОГО СВІТУ“ ДЛЯ „СПІЛКИ“.

„ВОСКРЕСНОЕ ЧТЕНИЕ“

Церковно-народній ілюстрований часопис.

Виходить що-тижня російською мовою.

Умови передплати на один місяць з пе-
ресилкою 1 злотий; за кордон і швейцар. франк.

Ціни оголошень: За сторінку 40 злтих,
1/2 стор.—20 зл.; 1/4 стор.—10 зл.; 1/8 ст.—5 зл.;
1/16 стор.—3 зл.; дрібні огол. 10 грош. за слово.

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ Й КОНТОРИ:

Warszawa-Praga, Zygmuntowska 13. Tel. 29-07

ІНТЕЛІГЕНТИ!

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ, КУПУЙТЕ,
ЧИТАЙТЕ!

СЕЛЯНІ!

„НАШ СВІТ“

український аполітичний ілюстрований літературний
і популярно-науковий тижневик.

„Наш Світ“ є перший цього типу український часопис.

„НАШ СВІТ“ дає:

А) ЩО ТИЖНЯ:

1) ЧИСЛО ЧАСОПИСУ на гарному сатишованому папері в кольоровій обгортці, в якому містять наступний літературний матеріал: 1) оповідання й поезії кращих українських і чужих письменників і поетів, 2) статті на теми з усіх галузей нашого життя — національного, громадського, церковного, економічного, сільсько-господарського, правного й т. ін., 3) огляд світової літератури, мистецтва, науки, 4) парламентарну й світову драматургію, 5) огляд світової літературної продукції, інформації про нові періодичні видання й книжки, редакції.

2) „ГАЛЕРІЯ УКРАЇНСЬКОГО МАЛЯРСТВА“ — знімки в картини українських малярів, починаючи з XVIII століття і включаючи сучасних нових малярів-артистів.

3) ІЛЮСТРАЦІЇ: зразки української архітектури й малярства, типи українського населення, портрети українських поетів і письменників, послив, сенаторів і громадських діячів знімки з історичних пам'яток, краєвиди, ілюстрації до статей, художній мікстаж, аставки й т. ін.

4) ПОРАДИ (безкоштовно): сільсько-господарські, лікарські, правні, в справах народнього театру, торгівлі, промислу, еміграції й т. ін.

Б) ЩО МІСЯЦЯ:

БЕЗПЛАТНИЙ ДОДАТОК — КНИЖКУ: по сільському й гатньому господарству, збірки красивого письменства, альбоми, словники, книжки різного практичного характеру й т. ін.

ВСІ ПЕРЕДПЛАТНИКИ за миттєво одержать безкоштовний додаток-альбом „УКРАЇНСЬКА ПАРЛЯМЕНТАРНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ“ — портрети всіх укр. послив і сенаторів.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:

з пересилкою й з правом на безкоштовні додатки

ЗА 1 МІСЯЦЬ — 2 зл. 75 гр. (4.950.000 мар.) || ПОДИНОКЕ число без дод. — 1.250.000 мар.
ЗА 2 МІСЯЦІ — 5 зл. (9.000.000 мар.) || ЗА КОРДОН: За місяць 1 долар.

ЦІНА ОГолошень:

КРАЄВИХ: ціла ст. 125 зл., 1/2 стор. — 65 зл., 1/4 ст. — 35 зл., 1/8 ст. 20 зл., 1/16 ст. 12 зл.
ЗАКОРДОННИХ „ „ 25 дол. „ „ 13 дол. „ „ 7 дол. „ „ 4 „ „ „ 2 л.

Warszawa, ul. Długa 50, m. 47, Redakcja „NASZ SWIT“.

або: Warszawa, Pocztowa Kasa Oszczędności (P. K. O.) № 8818 „Nasz Swit“.

ПОВІДОМІТЬ про „НАШ СВІТ“ усіх своїх знайомих.

ВИМАГАЙТЕ часопису „НАШ СВІТ“ у всіх книгарнях, кіосках, на залізницях, у про-
світах, кооперативах, читальнях.

ХТО ДОПОМОЖЕ „НАШОМУ СВІТОВІ“, ДОПОМОЖЕ УКРАЇНСЬКІЙ КУЛЬТУРІ Й СОБІ.